

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. XVI. Humanæ gentis cæcitatis incredibilis & horribilis stupor, tam in
peccatis, quàm in suppliciis peccati æternis expendendis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

De damnatorum rogo Caput XV.

189

letalem noxam contraxerunt. Divini sol favoris etiam mihi splendet, illis qui rariis & levius quam ego deliquerunt, aeterna nox incubat. Cave, tardo tacitoque pede ultio divina inserpit. In arcto istas praecipitio, & non horres? levissimo caedes impulsu; qui diu steteras, momento rues: & quod rues? abyssus & chaos flammam ruentem excipiet. Cave, vel digituli motus te praecipit; unica te febricula, gravedo aut apoplexia, punctiuncula aut glans unica Aeternitati te objicit. Cadis amicus Numinis? excipiunt Angeli. Sin aliter? excipiunt diaboli, excipit aeternus ignis.

Putat sanctus Ignatius multos in inferorum ergastulis cruciari, qui forsitan unico letali nevo se contaminant, sive jam perjurio, sive vindictae desiderio, seu cogitatu obsecro, sive alio loquendi, cogitandi, agendi modo deliquerint.

Cogitandum etiam ferio, damnatos, fuisse homines nobis similes, & multos eorum Christianos, qui sacramentis & concionibus, qui libris sacris & admonitionibus ad optima quaque invitati, forsitan aliquanto tempore vitam integram piamque duxerint, familiares cum Deo: Paulatim remissius ac socordius agendo, in peccatum mortale prolapsi, iusto Dei iudicio aeternis incendiis sint addicti.

O mortales, ponite corda vestra, clamat Aggeus vestres, ponite corda vestra super vias vestras.

S. V.

Sigismundus Imperator, quod Aeneas Sylvius narrat, Theodoricum Coloniensem Pontificem inter principes maximae auctoritatis virum diversa interrogans: Quo pacto, aiebat, ea obtinenda est felicitas, qua quis verè dicatur felix? Cui Theodoricus: Haec, inquit, inter mortales frustra quaeritur. Imperator iterum: Ergo, inquit, ad illam caelestem, quae rectissima ducit via? Huic Praeful: Meo sensu, inquit, nec certior, nec tutior est, quam sincera in rebus agendis omnibus intentio. Et qualis, inquit Imperator in viam hanc ingressus est? Ad quae Theodoricus: Non difficilis, ait, modò tales sumus cum sumus sani, quales nos futuros esse promissimus, cum fuimus aegroti. Responsum ad omnia sapienter.

Et verè nulla hinc vera felicitas est, quaerimus illam, non invenimus. Summa hinc rerum inconstantia, nutant & vacillant omnia; sordet voluptas omnis ad beatam aeternitatem collata. Via verò ad delicias caelestes rectissima est, pura in omni actione Intentio. Hanc porro viam ingredimur, si nostris ipsi promissis itemus, si quae in gravibus periculis, in vehementibus morbis, in confessionibus sacris promissimus, in opus educamus, & è verbis faciamus facta.

O varium & mutabile semper, humanum propositum! Siracides clamat: Qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit eum, quid proficit lavatio illius? Post baptismum mortuum tangit, qui culpam post lacrymas repetit. Clamat Isaias: Lavamini, mundi estote. Lavamur, sed ad sordes brevi revertimur. Post lavacrum mundus esse negligit, quisquis innocentiam vitae, post poenitentiam non custodit. Clamat iterum Siracides: Non alliges duplicia peccata, nec enim in uno eris immunis: non iteres verbum in oratione tua. Verbum in oratione iterare, est, post solum committere, quod rursus necesse sit flere. Quod Gregorius confirmat his omnino verbis: Quisquis peccata plangit, nec tamen deserit, cor quidem conterit, sed humiliare contemnit. Ideo, inquit, admonendi sunt qui admissa plangunt, nec tamen deserunt, ut considerare solliciti sciant, quia flendo inaniter se mundant, qui vivendo se nequiter inquinant, cum idcirco se lacrymis lavant, ut mundi ad sordes redeant. Hinc scriptum est: Canis reversus ad solum vomitum. Et quoties Christus Dominus, nus unumquemque nostrum inclamat. Ecce sanus factus es: jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Haec

Audimus, & dissimulanter contemnimus. Ideo planissime Bernardus: Irrisus est, inquit, & non verus poenitens, qui Bernardi lib. de adhuc agit quod poenitet. Si ergo vis verus esse poenitens, cessa anima c. 4. à peccato, & noli amplius peccare. Sic plange commissum, ut non mihi pag. demo committas plangenda. Quoniam inanis est poenitentia, 1054 quam sequens conquinat culpa.

S. VI.

Haec scimus, & verò etiam, quidquid à nobis exigitur, facturos promittimus, & nihil fit. Ali, quoties, & quanta sanctissime spondemus, & nihil fit, ejuramus prius mores amoreque obsecro, & nihil fit, vitam pollicemur emendatissimam, & nihil fit. Parturimus grandia, tandem mulculus, hoc est, imbelles & frigidum opus protegit.

Valerius narrat, in exercitu Xerxis, quem adversus provinciam contraxerat, eque partu leporem effusum. Eo nostri genere tanti apparatus significatus est eventus. Nam qui mare clausibus, terram pedestribus copiis operuit, ut fugax animal, pavido regressu regnum suum repetit.

Tales omnino sunt nostri conatus: omnem uno die sanctimoniam combibimus, consilium suscipimus arduum, propositum haurimus sanctum, optimos mores promittimus: sed consilium non explicamus, propositum non premimus, cepta non tenemus, à destinato aberramus, à promisso resiliimus, sumus quales antea, & saepe peiores; sic equus parit leporem, sic montes parturiunt mulculum. Standum & perseverandum est, propositis inhaerendum, bene cepta sunt urgenda. Breves dies sunt hominis, & tenuissimum vitae filum subito praescinditur. Aranearum architecturae sibi spolia concamerantium vita nostra similis est, quarum circinatum orbem decussata paribus intervallis quater-na subtegmina dividunt, quae ipsa segmenta singula, vicinis intertexta filis, aequalibus ubique maculis scutulorum rete absolunt, ut cum telam omnem pertexuerint, octoginta omnino internodiis plagulisque, quod Pinega noster observatum cunctis ait, totus ille praedatoribus orbis in muscarum perniciem rotundatus implicetur. Haec, inquam, vita nostra Icon est, quam tamen Parcarum tenui filo deduci aegre quidam audiunt, & poetis irascuntur, qui annos nostros ad colum examinant; cum illis vel invitis David occinat: Anni nostri sicut aranea meditantur, quasi nimia in fuso & lanificio sit firmitas, ut ad araneorum texturam tota aevi nostri periodus revocari debeat. Breves dies hominis sunt, & semitam, per quam non revertimur, ambulamus.

Interim aeternitati propinquamus omnes; nemo nostrum procul abest ab hac meta ferius aut citius contingenda. Quis scit, quot ab ea passibus distemus? hodierna forsitan, aut luce crastina tota nos circumdabit Aeternitas. Quid ergo cunctamur, quid in re momenti tanti ludimus? Salvet unusquisque animam suam. Is sapit solus, qui unius voluptatulam momenti, non praefert beatorum Aeternitatem.

CAPUT XVI.

Humanae gentis cecitas incredibilis, & horribilis stupor, tam in peccatis, quam in suppliciis peccati aeternis expendendis.

S. I.

Quidquid dicamus, quidquid clamemus, quidquid scribamus, sive prophetarum vaticinia, seu Christi minas & oracula, sive Apostolorum scripta ingeramus, magnam partem frustra sumus. Surdis nana. Clamatur, nec auditur clamor, promissa & minae ingeruntur quidem, sed spernuntur. Et quamvis horribilissima

bilissima illa vox, *Æternitas, Æternitas, Æternitas* mil-
lies iterumque milies inculcetur, rix quidquam tamen
proficitur.

*Tob. cap. 2.
vers. 18.*

Quoties ex alto his talibus monemur verbis: *Filii
sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam Deus
daturus est his qui fidem suam nunquam mutant ab eo.* Se-
quetur alia post hanc æterna vita, semper beata, volu-
ptas immortalis & perpetua. Nunc ergo sustinete mo-
dicum: leve & momentaneum tribulationis nostræ immen-
sum gloriæ pondus operabitur in nobis. Quod jam durum
est pati, dulcissimum erit meminisse. Quidquid igitur
tolerandum venit, in omni patientiā & longanimitate, cum
gaudio gratias agentes Deo, sustinete.

*2. Cor. c. 4.
vers. 17.*

*Coloss. cap. 3.
vers. 11.*

*Isa. cap. 28.
vers. 10.*

Hæc pleraque omnia dicuntur gratis. Nec alia ferè
cantilena extunditur, quàm illa Judæorum: *Manda, re-
mandamanda, remandamanda, expecta, expecta, expecta.*
Quidquid de futuro sit, oculos & manus præsentia im-
pleant; voluptas huc illic trahit, huic moderari difficilli-
mum. Appetitus satiandus est quibuscunque demum
impediis. Deus benignus est & misericors, qui facilem
dabit veniam delinquentibus.

Hæc illa sunt cæcorum carmina. O miseros, & ò ni-
mium cæcos mortales! An ignoratis has voluptates ve-
stras, quas adeo sititis, esse veritas? An non vestra vobis
conficiuntur id quotidie concionando ingerit? An non
dehortatur ratio? An non aliud divinæ leges imperant?
Sed dicite, oro, an non creditis omnem in hoc Orbe
voluptatem, quantumcunque diuturna videatur & sua-
vis, momento stare, subito rui, & in æternos luctus
desinere? Omnis Mundi amœnitas Æternitati collata,
nec momentum quidem, nec punctum est, minus ni-
hilo est. Sed tam hæc cogitatis, num creditis? Si quidem
Christiano nomine censeri vultis, fatendum vobis erit,
hæc vobis cogitari, hæc credi. Sed ea est, diceris, huma-
næ fortis conditio, ut æternorum obliti, ad præsentia
roto impetu ruamus. Hinc navi & macula, hinc omnis
victorum propago. Bona confessio, modò eam sequere-
tur & emendatio.

*Humana
fortis con-
ditio quæ*

§. II.

Sed liceat denuo querere: Num creditis hæc vitia,
vobis tam familiaria supplicis sempiternis à Deo
puniri? Credimus, ajunt. Quà ratione igitur non so-
lum tam obliuisci, sed & tam temerarii estis, ut toties
tam impudenter divinas leges violare non vereamini?
Adeo ut nec quidem formidine pœnæ peccatum oderi-
tis: nullus gehennæ metus, nullus ignis perpetui horror,
nullus amor cœli. Hinc in omnem licentiam effusi mo-
res, hinc querula in adversis impatientia, hinc petulans
& secuta in prosperis obliuio gehennæ, hinc omnes vi-
tiorum rami. Nimirum omnis à cogitationibus vestris
exultat Æternitas; quam fortè creditis, sed reverà non
expenditis. Nullus est qui recogitet corde.

*Hier. c. 12.
vers. 11.
Æternitas
in animum
non de-
scendit.*

Æternitas in ore est, sed in animum non descendit.
Aures feriant Æternitatis nonita, non penetrant.
Æternitas vix ab ullo suis momentis ponderatur. Æter-
nitatis infinita sæcula quandoque forsitan cogitamus, sed
obiter: de eà ab aliis scripta legimus, sed obiter: im-
mensam Æternitatis sine fundo voraginem in concio-
nibus adumbratam aspiciamus, sed & hoc obiter ac per-
functorie. Brevi salubres gemitus aliarum cogitatio-
num mole obtuantur. Sic Æternitas vix animum in-
gressa, mox vanissimis cupiditatibus sepelitur. Inde om-
nia prioris nequitie blandimenta subrepunt, & ani-
mum, ut ante, occupant. Ita fides nostra, quam jacta-
mus, fides somnians, aut verius, mortua est.

*Baronius
tom. 5. an-
no 411.*

Narrat illustrissimus scriptor Baronius, quod sibi
testatissimâ fide compertum asserens: Hoc, inquit, au-
ditione accepi, ab integerimâ fidei viro Michaële
Mercato, qui de avo suo hæc explorata retulit, quæ
complurium eruditorum vitorum assertionem scimus fix-

mata, & pro concione sæpius narrata. Res ita habet:

Michaël Mercatus senior cum Marsilio Ficino inge-
nii nobilissimi viro, intimâ jungebatur amicitia, quam
& paria philosophiæ studia accendebant. Uterque
horum Platonis scripta combiberat. Fuit ut ex more
disceptarent inter se, quis hominis post obitum mor-
tem sit status, quo animus humanus migret, quæ re-
rum facies in Orbe altero? Atque hoc è Platonis mente
deducebant Christianis oraculis confirmandum. Ser-
mone inter disserendum longius progresso, ad eam
uterque conventionem descendit, ut stipulatis dexteris
alter alteri sanctè promitteret, ut qui prior naturæ
concederet, aperiret de alterius vitæ ratione quàm
fidelissimè, si liceret annuente Deo, redderet certio-
rem. Hæc pactio: & juratum omnino in hæc verba.
Post aliquantum temporis, hi duo viri totis urbibus dis-
juncti habitantur. Cùmque Michaël Mercatus summo
mane ad auroram Musis amicam Philosophiæ opera-
retur, equitem in proximâ plateâ ad adium suarum
ostium contento cursu properantem, simulque Marsi-
lii succlamantis vocem audit: *O Michaël, ò Michaël, vera
sunt illa, vera, verissima.* Michaël ad notissimi amici vo-
ces excitus, mox à libris fenestram accurrit ac prospicit,
cernitque à tergo Marsilium equo niveo vehementem,
jamque reflexo itinere abeuntem. Hunc celeri voce pro-
secutus, Marsili, Marsili, clamabat. Sed eques candi-
datus moram non ferens, oculis sese subduxit. Mercat-
us inopinato spe & aculo attonitus, quid suo Marsilio
evenisset, anxie cepit indagare. Demum intellexit Mar-
siliium Florentiæ eà ipsâ horâ obiisse, quâ ad suas ædes
visus à se audiri quæ esset. Ab eo tempore Mercatus,
quamvis jam antea vitæ integer, & commendatæ pro-
bitatis fuerit, philosophiam, nuntio remisso, res sibi
suas habere jussit, ipse i posterum solius Christianæ
philosophiæ leges sectaturus. Ita quod reliquum vitæ
habuit, sibi jam Mundoque mortuus, ad futura se to-
tum transulit, Æternitatem assidue meditatus.

§. III.

Attenta
eternitatis
meditatio
vitæ me-
lioris est
principiū.

Attenta Æternitatis meditatio, vitæ melioris prin-
cipium est. Laudatur virtus, & alget, ubi vitæ
eterna non amatur. Declivis & facilis ad inferos via est,
ubi mens non assidue ad beatorum vel damnatorum
eternitatem cogitandam intenditur.

Hæc scimus, hæc credimus; interim obdormimus, &
summum Bonum negligimus. Auditur quidem dicere,
O Æternitas! At interim hilari manu paterantur spuman-
tem capimus, & toto nos auro proluimus, ad usque col-
lum saturi. Subinde alto gemitu Æternitatem suspira-
mus, at interim impuris ac obscænis cogitationibus cor
scateat; occultas illud libidines coquit, & furtivis me-
atibus suo se Deo subducit. Cælestes thesauros appeti-
mus, at interim terræ spumam, pecuniam, amicissimis
oculis salutamus, & clandestinis sacrificiis litamus
Mammonæ. Æternos inferorum ignes videmus expa-
vescere, at interim Ira & Invidia, velut Ætna ignibus,
flammigamus. Æternas ab omni labore ferias expecta-
mus avidi, at interim adeo torpescimus desidia, ut otium
ex otio ducamus, ad omnem seriam industriam fracti
& languidi.

O non violentos qui celum rapiant, sed ò cæcos, qui
viâ spatiosâ & amœnâ malint errare, quàm asperâ non-
nihil & arctâ, iter tenere rectum.

Interim Christus omnesque cœlites inclamant: *Con-
tendite intrare per angustam portam.* Contendite, Conten-
dite: *Quia multi querent intrare, & non poterunt.* Prope-
rate, currite, vincendum & eluctandum est. Conten-
dite. At nos nec currimus, nec properamus, nec con-
tendimus: nos oscitabundi lentique velut cameli ac leo-
nes pedatim gradimur, & otiosè sequimur. Ac utinam
sequamur, & non omnino subistamus.

Nostrum

De damnatorum rogo Caput XVI.

191

Velle no-
strum simile
est egroto-
rum cona-
tibus;
Hinc vitia
potius in-
termissa
quam ab-
dicata.

Nostrum Velle ac statuere simillimum est egroto-
rum invalidis conatibus. Ager subinde sese erigit & le-
cto attollit, gressum molitur, pedem ponit, ambulare
tentat, mox virium defectu in lectum recidit. Crura il-
lius tibiaeque fulcra sunt nimis imbecillia, moli corporis
sustentanda. Vellet surgere, sed posse negant vires. Vix
alii sunt conatus nostri; ardua cogitamus, multa statui-
mus, sanctiora molimur, videmur velle rem bene age-
re. Sed vana sunt haec sine viribus molimina, deest ala-
critas spiritus, omnia pervadit languor. Hinc vitia po-
tius intermissa quam abdicata non sine gustu repeti-
mus. Ita recidimus in lectulum è quo abitum paraba-
mus, & priori obruimur veterino. Ita

Laudamus veteres, & nostris utimur annis.

Divorum res gestas evolvimus, & commendamus:
non sequimur, non imitatur. Virtutem speciosissimis
titulis oneramus, non tam factis exprimimus: beato-
rum aeternitatem inhiamus, sed molestiorem viam, quæ
illuc ducit, cautissime declinamus. Nos spectant hæc
veteris Comici dicta:

Sed cum inde suam quisque ibant diversæ domum,
Nullus erat illo pacto, ut illi iusserant.

Plantæ in
Rudente,
Att. 4. Scen.
penult.

Oblivio
hilaris fe-
licit prior-
tem lan-
guatatem,

Cum sacra concio ad finem deducta, cum in tem-
plis peroratum est, domum itur, mensa struitur, jam-
que priora omnia ex intervallo non longo repetuntur.
Hic noster mos est, adimus templa, conciones audimus,
quandoque ingemiscimus, peccatis indignamur, nobis
ipsis irascimur. Sed hoc quamdiu? Mox hilaris oblivio
sepelit omnem priorem sanctitatem. Conamur, sed
languidissime: hinc nullum prodit opus, aut mutilum.

Adeoquæ post sexcentas conciones iidem qui antea
sumus: eadem quæ prius iuramenta, eadem impatien-
tia, eadem lascivia, Invidia & Iracundia prorsus eadem.
Nihil superbiæ decessit, avaritiæ nihil, sed nec gulæ
quidquam detractum est. Idem qui ante torpor, pristinæ
sordes, vetera omnia.

O cœcitas humanæ gentis, nullis sat lacrymis deplo-
randa! Ex omnibus templorum pulpitis clamatur,
Aeternitas, Aeternitas, Aeternitas. Nos nihilominus
præsenti ducimur voluptate. Adeo perire suave est.

§. IV.

Et telam
quam orsi
sumus, per-
teximus.

Luc. cap. 21.
vers. 28.

In terra
et in mari.
Domus fe-
ruenda. Ad-
versus è la-
cibus de Pa-
tri. Cor.

Q Vemadmodum verò sacras conciones audimus, &
negligimus; aures perfluunt dicta: ita sacros li-
bellos percurrimus, & non proficimus; deserunt me-
moria lecta. Quod ex oculis, itidem ex animo ab-
it. Et quamvis aeternitas iterum iterumque inculce-
tur, nos tamen telam, quam orsi, perteximus: probamus me-
liora, deteriora sequimur, pietatem induimus, sed planè
desultoriam; ita priori luto mergimur.

O Christiani, respicite & levate capita, & corda vestra,
quoniam appropinquat redemptio vestra: oculos animum-
que cælo attollite. Sunt fortè jam turbata omnia & ad-
versa? Non sic & olim erit; meliora pollicetur cælum
per brevi patientiâ obtinendum. Sunt fortè jam succe-
sus prosperi, & blandiens aura? Ne fidite; nihil in hoc
Orbe diuturnum: suis quaque momentis fluunt trans-
euntque omnia. Aeternitas durabit, sola transitum igno-
rat Aeternitas.

Hæc dicimus & scribimus, hæc occinimus & pingi-
mus. Sed quis est qui hæc aliis in animum admittat.
Quis hæc probè capere, quis è solido conatur credere?
O iterum cæci mortales, quorum tunc maximè per-
functoriæ sunt actiones, cum Aeternitatis negotium in
manibus est, cum de animi salute agitur.

Narrat ecclesiastes tam disertus quam religiosus, Lu-
dovicus Granata, quâ ratione insanam hanc gentis hu-
manæ cœcitatē è numero defunctorum quispiam
amico superstiti detexerit. Duo, inquit, amicitiae amo-
ritque sinceritate conjunctissimi erant, Theseum istum,
illum Pirithoum dixisses, & unum penè animum in

A duobus corporibus. Vterque vitæ fuit probatissimæ; *thuf. lib. de*
utrumque amor & nescio quod singulare pactum sic *peccatis*
colligaverat, ut nil magis vellent quam unâ mori. Sed *mental. cri-*
Mors, illa fœderum omnium turbatrix, candidissimam *iminal.*
hanc amicitiam dissolvit, & alterum ab altero, ex hoc
in alium Orbem transtulit. Nec tamen omnis à morte
amicitia dissolvi potuit. Siquidem non multum tempo-
ris abiit, cum defunctus vivo se stitit aspectabilem, sed
habitu vultuque mœstissimo, tanquam si amico copiam
faceret interrogandi. Exhorruit vivus ad tam inexpecta-
tam amici præsentiam, & spectaculo tam lugubri per-
terrefactus stetit. Ubi animum resumpsit, interrogare
institit, num inter beatos ageret, aut quo loco res ipsius
essent? Ad quæ defunctus altum ingemiscens flebiles
has voces ter clarè ingeminavit: Nemo credit. Nemo
credit. Nemo credit. Alter iterum quamvis ore trepido
quæsit, quidnam illud esset quod nemo crederet? Cui
defunctus denuo: Nemo credit, quàm Deus rationes
exactè poscat, districte judicet, severè puniat. Sub hæc
verba disparuit, dum alter novo pavore attonitus hæc
secum silentio expendit.

§. V.

O Verè, ô verissimè dictum, Nemo credit, quàm
accurata sint undequaque Dei judicia, quàm seve-
ra ab illis supplicia. Hæc è cathedris toties promulgan-
tur, toties illud Joannis ingeminatur: *Agite poenitentiam, Matt. cap. 3.*
jam enim securis ad radicem arborum posita est. Et nemo cre-
dit. In chartis & libris æternus luctus & æterna tormen-
torum series toties explicatur. Et nemo credit. Aeterna
gaudia, cœlestes & æternæ voluptates, nunquam desi-
tura paradisi amœnitas quantis voluminibus commen-
datur? Et nemo credit. Plena omnia cohortationibus ad
cælum violenter expugnandum. Et heu nemo credit. Vi
tantâ opus esse ut cælum expugnetur: Nemo hoc credit,
aut certè tam pauci, ut Christus ingemiscens dixerit: Et Matt. cap. 7.
pauci inveniunt eam. vers. 14.

Fides quæ æternam vitam prælibamus, fides somno-
lenta & deses est: Hinc illi, quos vocamus, heroici actus, somnolenta
& generosi aggressus tam rari. Hinc illud religiosissimi quæ vitam
scriptoris oraculum: *Promittit Mundus temporalis & par-*
va, & servituri ei aviditate magnâ: Christus promittit summa mus.
& æterna, & tepe sunt mortalium corda. Vile pretium queri-
tur; pro uno numismate interdum turpiter litigatur, pro vanâ
re, & parvâ promissione die noctisque satigari non timeatur. de limitat.
Christi. 3.

Quis pro cælo tam acer & strenuus est? Quanti vigi-
lias suas ad abacum lusorium, ad hilares choreas, ad po-
culorum aciem suavissimè rotatas non sentiunt? Ubi
tam hilariter vigilatur pro Christo, pro cælo, pro æter-
nitatis præmio? Millies repetendum: *Et nemo credit.*
Ubi fides vivit, & immensas cæli voluptates, perpetua
Orci tormenta capit, longè alii mores, longè alia est vi-
ta; hic oblectatiuncula & voluptatula tam turpes quàm
breves non sentiuntur, hic labor in pretio est, hic dulce ac
jucundum est pati.

Franciscus Borgias Dux Gandiæ ardentissimâ febri
debilitatus didicit, nihil in rebus humanis stabile, nihil
esse perpetuum. Cum verò alterno & novocali die,
igni medullæ coquerentur, pia illa cogitatio mentem
pupugit; ecquænam illos flammæ urerent, quos fla-
gitia apud inferos pœnas æternas penderent? Multum in
hoc principe valuit ad omnem reliquam vitam hæc co-
gitatio. Cogitatio prorsus utilissima si ulla, in morbo,
in omnibus omnino adversis admittenda. Ita spiritum
juvat, quod corpori nocet.

Quali per amœna prata in carcerem pervenit, qui
per præsentis vitæ prospera ad interitum tendit. Et cer-
tè damnosa vanitas est longam vitam optare, & de vitâ
meliore parum cogitare. Quisquis es, cum Bernardo in
aurem tibi insuluro. *Cogita, unde veneris, & erubescet; Co-*
gita ubi sis, & ingemisce; Cogita quid vadas, & contremisce. *pag. 376.*
Tot

Tot aliorum affectata cœcitas nemini patrocina-
batur. Jam pridem moniti sumus, angustam esse portam, &
arctam viam quæ ducit ad vitam.

Via ad in-
feros expe-
ditissima.

Via ad inferos expeditissima, Libido & Luxuria. In-
cipe gradi hoc tramite, & brevi magnis itineribus ad
Orcum non ibis, sed cures, sed volabis. Id Thomas
Morus vir tam eruditus quam sanctus affirmatissime
pronuntiavit, voluitque suis etiam scriptis inferere hoc
disticho:

*Si quis ad inferos properat descendere manes,
Huc iter accelerant Balnea, Vina, Venus.*

Hæc sexcenties, hæc millies audimus, & pœnè fasti-
dimus. Et quod longè deterrimum, voluptatibus æterni-
tis hilare, tamen turpe momentum ultro præferimus,
& cupimus perire. Quocirca usque, & usque repeten-
dum, *Et nemo credit.*

CAPUT XVII.

Compendium dictorum & Epilogus.

Certum nullius hominis linguâ cruciatus infero-
rum vel leviter adumbrari, nedum explicari aut
exaggerari posse. Ab ore ad aures hæc monita pertin-
gunt, sed animum plerumque non vulnerant.

Flamma picta & vera nimium quantum differunt,
hæc tamen quandoque sibi simillima sunt: dolores no-
stri cum cruciatibus hominum damnatorum collati,
heu quàm nihil habent similitudinis, siquidem finiti ad
infinitum nulla est proportio.

Certum est & illud, de plurimis Christianorum ve-
rissime dici, eos nequaquam serio credere, apud infe-
ros puniri fontes, alioquin indubiè aliter victuros. Eò
dictum Domini collineat: *Filius hominis veniens, putas,
inveniet fidem in terrâ?* De ceteris non minus verè dici
poterit, eos de inferorum tormentis aut nunquam, aut
raro cogitare; & quidem cogitare solum, non inhære-
re huic cogitationi, non perpendere hæc tristia, non ea
imaginationi imprimere: aut certè altiore paulò co-
gitationem, velut salutarem flammam, curarum ac ne-
gotiorum mole obruere & ita cœcum ac surdum ad in-
feros descendere: omnes enim qui eò deveniunt, cœci
& surdi sunt, uti Hierosolymæus civis, Lazari interfe-
ctor, tunc primum oculos aperuit, cum jam extra viam
fuit. Sed ut dicta in compendium conferamus, No-
vemples æternitatis luctuosæ tormentum statuimus:
singulorum hic denuo monere, consilium ducimus.

*Psal. 78.
vers. 3.*

Plâtes Hebræus: *Dies, inquit, dicit eructat verbum, &
nox nocti indicat scientiam.* Quis jam impiis persuadeat,
eos errare, & impiè agere? Optimos vitæ dies inaniis
& vanitatibus frangunt. Sed illis hoc demum persuade-
bunt. Avernales tenebræ, æterna nox, scientiam nox
indicabit nocti. Quemadmodum dies felicitatis perpe-
tuæ ostensus est beatis, quàm opportunè hos vitæ
dies sanctis actionibus expendere: ita nox illa horri-
bilis, sempiternam noctem detegit, quam inter vitia
jam ductat improbi, brevè æternâ nocte sepeliendi.

O nox, ò tenebræ! hac nocte, his tenebris latrat
conscientiæ canis, favor humanus dormit, voluptas om-
nis jam evanuit, nil fulget auri, nec splendent abaci, si-
lent amici, absunt medici, terrent umbræ, involvunt
flammæ, conclusit æternitas. O nox, ò tenebræ!

Videte mihi mercatores duos divites, adultæ jam no-
ctæ latrunculis ludentes. Hic tabula lusoria, in quâ rex,
regina, gemini tam cursores, quàm elephantes & salta-
tores cum sedecim rusticis, universè triginta duo calcu-
li. In mensâ, proximè lusoriam tabulam pervigilat lu-
men, & hoc latrunculorum prælium accendit. Fervere

A opus, ardent lutores, demum in ultimum punctum pœ-
næ omne aurum ponitur. Alter evadit victor, aufert au-
reos. Victus abijt fremens frendensque: Et ò fortuna,
inquit, nequissima, ò latrones! quis meum mihi aurum
reddidit? Ita domum redit, stomachatur, furit, queritur,
familiam turbat, famulos exagitat, evertit omnia. Ita
noctem vix sui compos transigit.

Tabula hæc lusoria est vita humana, cui lumen ratio-
nis non deest; varii vitæ status diversæque dignitates man-
sunt latrunculi. Sunt reges ac reginæ, sunt proceres & soria com-
optimates, plebs urbana & pagana, honorum & opum
maxima diversitas. Qui his perit scit uti, vincit; ignarus
vincitur. Inde nox una, sed perpetua; sive tenebræ nul-
lis radiis collustrandæ, inde desperatio sempiterna: Non
videbunt lumen in æternum. O nox, ò tenebræ!

Alterum, Fletus.

B Angelus, tanquam cæli Prætor vociferatur jam olim:
*Quantum glorificavit se, & in deliciis fuit, tantum date illi
tormentum & luctum.* Tartarum luctui destinatissima
domus. Hic fletur sicis lacrymis, nihil tamen doloris
egetur flendo.

O mortales, quid nummos perditos, quid charorum destina-
funera, quid iniqua tempora dessemus? steriles hæc
flendi materia est: nec mala sunt ista, nisi malis. Hic il-
lud Christi usurpandum. *Nolite flere super me, sed super vos
ipso flete.* A conspectu Dei æternum abijci, hoc ploratu
dignissimum, hoc nullo lacrymarum mari sat poterit
desse.

Prophetas omnes eorumque vaticinia considerate:
Mala passim ingentia denuntiant, calamitates maximas
prædicunt. Repentè styllum vertunt. Subito videntur
omnia in integrum restituta, loco esse optimo. Hinc illæ
solatiorum promulsides: Et fluent colles lacte & melle.

Apprehender mesium tritura vindemiam, & vindemia occu-
pabit sementem, & comederit panem vestrum in saturitate. Ita
post tempestates & procellas subita sese infundit seren-
tas. Causa est in aperto. Nullum in hoc Orbe tam infan-
nabile vulnus, cui Deus non possit malagma impone-
re, nullum tam grande malum quod suo destitatur seu
remedio, seu solatio. Tobias pauper & cæcus, sed pa-
tiens & piscis felle curatus; Naaman leprosus, sed opu-
lentus & Jordanis aquâ sanatus. Thessalia veneni qui-
dem ferax, sed & Alexipharmacis destituta non est. In-
sulæ Philippinæ vites non habent, sed habent palmas,
quæ liquorem vino nobiliorem ferunt. A lignis ege-
na est Italia, sed hiemem habet mitiorem, & fructibus
abundat.

Ita Deus Adamo Christum, Christi genitricem Evæ,
delicto gratiam, transgressionem obedientiam, morti vi-
tam opposuit. Nullum hic ulcus tam sordidum & hians,
quin suum sibi emplastrum inveniat; nulla tam misera-
bilis clades, quæ non & sanabilis sit. At verò in luctuosâ
æternitate illâ, & insanabilia sunt omnia; plurima illic
ulcera, sed nullum illic emplastrum, cataplasma nullum
est; malum summum, malum æternum, immedicabile.

M. Marcellus capitis Siraculis, florentissimæ urbis
miseratione morus illacrymavit. Non lacrymas sed fan-
guinem stillent ex oculis dampnati, cum seipsum quis
aspiciet totius æternitatis captivum. Hic lacrymis
sanguineis, non tamen profuturis, hic fletui acerbis-
simo locus est. Verè ibi erit fletus, sed fletus solatium
ibi nullum erit.

Tertium, Fames.

*Ergo exercentur penis, veterumque malorum
Supplicia expendunt*

Nimium lautè pranderunt improbi, ideo tam misce-
rè ac sicce jam cenant. Edendi ac bibendi libidinem non
conti-